

20.

Znaczenie i godność rodziny wielopokoleniowej

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój emocjonalny

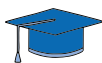
1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność okazywania uczuć

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Rozpoznanie związków emocjonalnych w rodzinie

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Związki krwi i pochodzenia wpływają na osobowość człowieka.
- Cechy rodziny wielopokoleniowej.
- Jakie znaczenie ma poznawanie historii własnej rodziny?

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Rodzina istnieje, rozwija się dzięki miłości.
- Każdy rodzaj relacji, rodzaj miłości (rodzicielska, ojcowska, macierzyńska, synowska, braterska, miłość do dziadków i do wnucząt, miłość do krewnych i powinowaconych) wyraża się w określony sposób¹.
- Rodzina podstawowa i rodzina wielopokoleniowa dają poczucie bezpieczeństwa.

Zasady

- Wykorzystuję wszystkie okazje, aby wyrazić moje związki uczuciowe z całą rodziną (imieniny, urodziny, rocznice ślubu i rocznice śmierci, wspólne obchodzenie uroczystości i świąt, odwiedziny).
- Prowadzę kronikę rodzinną.
- Zabiegam o utrzymywanie kontaktów z rodziną.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Każdy członek rodziny jest ważny i ma tę samą godność.
- Nasza rodzina jest niepowtarzalna i jedyna.
- Rodzina wielopokoleniowa jest złączona więzami krwi i powinowactwa.

Zasady

- Poznaję i przekazuję dziecku historię całej naszej rodziny wielopokoleniowej.
- Wykorzystujemy doświadczenia życiowe wszystkich członków rodziny do kształtowania naszych dzieci.
- Wspólnie przeżywamy radosne i trudne chwile.

¹ „Czwarte przykazanie Dekalogu dotyczy rodziny, jej wewnętrznej spójności, rzec można – solidarności. Wербalnie przykazanie to nie mówi o rodzinie, faktycznie jednak właśnie o niej mówi. Jakoby Boży Prawodawca nie znalazł innego słowa dla wyrażenia komunii pokoleń, jak właśnie słowo: «Czcij» (Wj 20,12). Słowo to wyraża w inny jeszcze sposób, czym jest rodzina. Nie chodzi o jakieś «sztuczne» wyniesienie rodziny, chodzi o sformułowanie oddające jej podmiotowość oraz wszystkie prawa, jakie z tej podmiotowości wynikają. Rodzina jest wspólnotą szczególnie intensywnych wzajemnych odniesień: pomiędzy małżonkami, pomiędzy rodzicami a dziećmi oraz między pokoleniami. Trzeba tę wspólnotę szczególnie zabezpieczyć. Dlatego Bóg nie znajduje wyrażenia lepszego niż właśnie to: «Czcij»”. LdR 15.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Wychowawca zna rodziny swoich uczniów.
- Związki uczuciowe i społeczne wychowanka ze swoją rodziną gwarantują prawidłowy proces wychowawczy².
- Szkoła i klasa mają charakter wielkiej rodziny.

Zasady

- Szczególną opieką otaczam wychowanków pozbawionych rodziny bądź pochodzących z rozbitych rodzin.
- Rodzinę i rodziców zapraszam do realizacji programu wychowawczego.
- W nauczaniu podkreślam niezastąpioną wartość rodziny wielopokoleniowej.
- Uczę, że rodzina jest pierwszą szkołą życia i pracy dla każdego człowieka³.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Każdy z uczniów przygotowuje genealogię swojej rodziny w formie spisu albo planszy. Jest to dobra okazja, aby wspólnie z rodzicami przypomnieć sobie o dalszych członkach rodziny. Poszukujemy pamiątek rodzinnych i opowiadamy o nich.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Następuje rozpoznanie swojej przynależności do rodziny wielopokoleniowej oraz dowartościowanie związków rodzinnych⁴. Dzieci nawiązują i podtrzymują bliskie kontakty w ramach własnej rodziny. Stosują właściwą hierarchię relacji z członkami rodziny. Każdy członek rodziny jest szanowany, a wydarzenia życiowe są zauważane i wspólnie przeżywane.

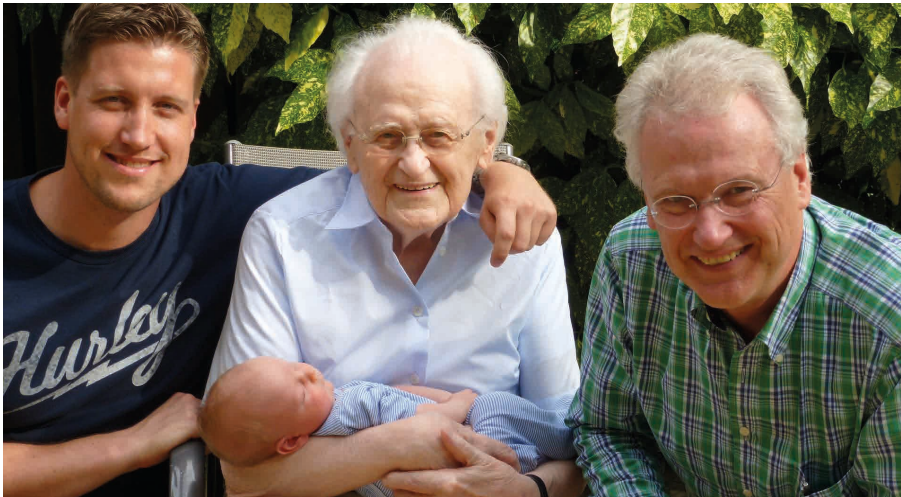
² „Rodzina człowieka wychowuje i przez to wprowadza do współżycia z ludźmi. Rodzina uzdalnia człowieka nie tylko do życia fizycznego, ale i do współżycia społecznego. Z rodziny człowiek wynosi początki pojęć moralnych i społecznych, rozwijających osobowość ludzką”. *Człowiek – osoba – płeć*, dz. cyt., s. 66.

³ LE 10.

⁴ „Rodzina, w której różne pokolenia stykają się i wspomagają nawzajem w osiąganiu pełniejszej mądrości i w harmonijnym łączeniu praw osobowych z innymi potrzebami życia społecznego, stanowi fundament społeczeństwa”. KDK 52.

1.10. ZAGROŻENIA

Istnieje ryzyko zawężenia relacji międzypokoleniowych, rodzinnych, do rodziny podstawowej: rodzice i dzieci. Często występuje klanowe nastawienie do swojej rodziny wielopokoleniowej oraz utrata kontaktu międzypokoleniowego. Nie nawiązuje się do swojego pochodzenia, do swoich korzeni, tradycji. Grozi postawa odrzucenia i chęć wyeliminowania ze swojej rodziny osób o odmiennych poglądach, charakterze lub wyznawanej religii. Zanikają kontakty międzypokoleniowe, wielopokoleniowe.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Rodzina wielopokoleniowa jest wielkim darem. Współcześnie mało dzieci może w takich rodzinach dorastać. Związane jest to ze zmianami w strukturze społeczeństwa. Młodzi ludzie zakładają rodziny głównie z dala od rodzinnych miejscowości. Wiele kobiet, zaraz po urlopie macierzyńskim, chce szybko wrócić do pracy. W tej sytuacji dziecko idzie do żłobka lub zostaje pod opieką niani. Dziadkowie albo sami są jeszcze czynni zawodowo, albo mieszkają zbyt daleko, żeby mieć stały kontakt z wnukami. Szkoda, że tak się dzieje, ponieważ babcia i dziadek pokazują wnukom zupełnie inne spojrzenie na świat. Mają oni większe doświadczenie życiowe. Jest takie powiedzenie: „Rodzice są od wychowy-

wania, dziadkowie od rozpieszczania”. Zaangażowani dziadkowie są ogromną pomocą dla rodziców w procesie wychowania. A młodzi powinni korzystać z ich mądrości i być im wdzięczni.

Obecnie we wszystkie dziedziny życia wdziera się kult młodości, sprawności, doskonałości i piękna. Dziecko funkcjonujące w rodzinie wielopokoleniowej widzi, na czym polega starzenie się, ponieważ codziennie obserwuje, że dziadkowie inaczej funkcjonują, czasem wymagają pomocy. W rodzinie wielopokoleniowej następuje właściwe uspołecznienie się każdego z nas, a życie ludzkie ma wiele odsłon czasowych. W rodzinie dostrzegamy wartość każdego etapu życia.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Opowiadanie pt. „Mój przyjaciel Necio” zostało wydane przez Fundację Dzieci Niczyje. Jest ono skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym i pierwszych klas szkoły podstawowej. Jego głównym celem jest przekazanie dzieciom podstawowych informacji o tym, czym jest i jak zbudowany jest komputer, a także podstawowych wiadomości o Internecie. Historia ta jest elementem serwisu internetowego, w którym najmłodszy użytkownicy Internetu, poprzez animacje, piosenki i gry, uczą się podstaw bezpieczeństwa online. Ale to nie jedyne zalety tej książeczki (wydanie broszurowe). Jest ona również doskonałym portretem typowej wielopokoleniowej rodziny. Mamy przedstawione relacje między dzieckiem a rodzicami, a także między dzieckiem a babcią.

„Ten dzień chyba nie będzie za ciekawy” – pomyślał Jaś, wyglądając rano przez okno. Bo chociaż zaczęły się już wakacje, to pogoda była brzydka, a do tego wszyscy najlepsi koledzy Jasia wyjechali. Franek na kolonie w góry, Czarek z rodzicami do Paryża, a Kacper na całe wakacje pojechał do dziadków na wieś.

Jaś już miał w planach wyjazd, ale dopiero za tydzień. Jego rodzice są naukowcami i pojechali na jakąś bardzo ważną konferencję. Po powrocie wszyscy razem mają wyjechać nad morze i to aż na trzy tygodnie! Ale to dopiero za tydzień... Tymczasem Jaś został w domu pod opieką babci.

Ł. Wojtasik, *Mój przyjaciel Nécio*, Fundacja Dzieci Niczyje, Warszawa 2012, s. 2.

Przytoczony fragment dotyczy m.in. roli dziadków. Główny bohater – Jaś – spędza początek wakacji w domu pod opieką babci. Jego rodzice są naukowcami i wyjechali służbowo. Babcia dba o wnuczka, jak tylko potrafi najlepiej.

Jaś wspomina także o swoim koledze Kacprze, który na całe wakacje pojechał do dziadków na wieś.

Niestety, wakacje, ferie, długie przerwy świąteczne dla wielu pracujących rodziców są dużym problemem, ponieważ oni sami mają tylko 26 dni urlopu na cały rok, a muszą zapewnić dzieciom opiekę w wolne dni. Mniejszy problem mają Ci, którzy mogą zostawić swoje dzieci u własnych rodziców.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

FC 21.

Wszyscy członkowie rodziny, każdy wedle własnego daru, mają łaskę i odpowiedzialny obowiązek budowania dzień po dniu komunii osób, tworząc z rodziny „szkołę bogatszego człowieczeństwa”. Dokonuje się to poprzez łaskę i miłość wobec dzieci, wobec chorych i starszych; poprzez wzajemną codzienną służbę wszystkim; poprzez dzielenie się dobrami, radościami i cierpieniami.

Jeśli ktoś czasem mówi do drugiego: „Idź do domu, jesteś bezużyteczny”, jest to nieprawda, bo nikt nie jest bezużyteczny w Kościele, wszyscy jesteśmy niezbędni, by zbudować tę Świątynię. Nikt nie jest drugorzędny. Nikt nie jest najważniejszy w Kościele, wszyscy jesteśmy równi w oczach Boga. (...) Nikt nie jest bezimienny: Wszyscy tworzymy i budujemy Kościół. Zachęca nas to także do refleksji nad faktem, że jeśli brakuje cegiełki naszego życia chrześcijańskiego, brakuje czegoś pięknemu Kościoła. Niektórzy mówią: „Ja z Kościołem nie mam nic wspólnego”, ale w ten sposób odpada cegiełka jednego życia z tej pięknej Świątyni. Nikt nie może sobie pójść, wszyscy musimy wnieść w Kościół nasze życie, nasze serce, naszą miłość, naszą myśl, naszą pracę: wszyscy razem.

Franciszek, Audycja generalna, 26.06.2013, w: *Alfabet Franciszka*, dz. cyt., s.17.

Ldr 10.

Modlitwa wspólnoty rodzinnej, może się stawać miejscem wspólnej pamięci i wzajemnej pamięci: rodzina wszakże jest wspólnotą pokoleń. Trzeba ażeby w modlitwie wszyscy byli obecni – i ci, którzy żyją, i ci którzy już odeszli, i ci także którzy mają przyjść na świat. Trzeba, aby każdy człowiek był w rodzinie „omadlany” na miarę dobra jakie stanowi – na miarę dobra jakim jest dla niego rodzina i on dla rodziny.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Starszego wiekiem nie strofuj, lecz nakłaniaj prośbą jak ojca, młodszych – jak braci, starsze kobiety – jak matki; młodsze – jak siostry, z całą czystością. Miej we czci te wdowy, które są rzeczywiście wdowami. Jeśli zaś jakaś wdowa ma dzieci albo wnuki, niechże się one uczą najpierw pieczołowitości względem własnej rodziny i odpłacania rodzicom wdzięcznością. Jest to bowiem rzeczą miłą w oczach Bożych (1Tm 5,1-5).

Por. Wj 20,12; Pwt 5,16;
Hbr 13,7-9; 1J 2,12-15.

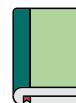
3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Chrześcijanie są zobowiązani do szczególnej wdzięczności tym, od których otrzymali dar wiary, łaskę chrztu i życie w Kościele. Wdzięczność ta dotyczy rodziców, dziadków, innych członków rodziny, duszpasterzy, katechetów, nauczycieli lub przyjaciół. „Napełniła mnie radość na wspomnienie bezobłudnej wiary, jaka jest w tobie; ona to zamieszkała najpierw w twej babce, Lois, i w twej matce Eunice, a pewien jestem, że mieszka i w tobie” (2Tm 1,5). (KKK 2220).

Por. KKK 1936; 2199;
2200; 2205; 2206.

IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

Adamski F., *Rodzina. Wymiar społeczno-kulturowy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2002.

Cudek-Ślęczka S., *Opieka wnuków nad dziadkami w przestrzeni wspólnoty rodzinnej*, w: *Edukacja małego dziecka. Nowe konteksty, poglądy i doświadczenia*, t. 3, red. E. Ogrodzka-Mazur, wyd. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2010, s. 42-67.

Człowiek – osoba – płęć, red. M. Wójcik, wyd. Fundacja „Pomoc Rodzinie”, Łomianki 1998.

Dyczewski L., *Więź między pokoleniami w rodzinie*, wyd. TN KUL, Lublin 2002.

Franciszek, Audycja generalna, 26.06.2013, w: *Alfabet Franciszka*, oprac. P. Żyłka, Wydawnictwo WAM, Kraków 2013, s. 17.

- Jan Paweł II, adh. *Familiaris consortio*, w: tegoż, *Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. M. Romanek, wyd. Znak, Kraków 2006, s. 91-216.
- Jan Paweł II, enc. *Laborem exercens*, w: tegoż, *Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. S. Małysiak, Wydawnictwo Świętego Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 1996, s. 101-154.
- Jan Paweł II, List do rodzin *Gratissimam sane*, w: tegoż, *Dzieła zebrane. Listy*, t. 3, red. P. Ptasznik, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 358-399.
- Pedagogika rodziny na progu XXI wieku. Rozwój, przedmiot, obszary refleksji i badań*, red. A.W. Janke, wyd. „Akapit”, Toruń 2004.
- Rodzina wielopokoleniowa, wspomnienia i opowieści zebrane*, red. A. Pernal i J. Rychner, wyd. Komograf, Warszawa 2010.
- Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, red. M. Przybył, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.
- Szukalski P., *Przeptywy międzypokoleniowe i ich kontekst demograficzny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2002.
- Wokół wychowania*, red. D. Czubała, G. Grzybek, Wydawnictwo Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko-Biała 2003.
- Wokół wychowania. Rola rodziny i szkoły w procesie socjalizacji dziecka*, red. T. Rostowska, J. Rostowski, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki, Łódź 2006.
- Wrzesień W., *Jednostka – rodzina – pokolenie. Studium relacji międzypokoleniowych w rodzinie*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2003.